

DEPUTAȚI BUCOVINENI ÎN PARLAMENTUL ROMÂNIEI ÎNTREGITE IACOB PISTINER (LEGISLATURA 1920–1922)

RODICA JUGRIN

Bukovinian Deputies in the Parliament of the Kingdom of Romania. Iacob Pistiner (Parliamentary Term 1920–1922)

*(Abstract)**

Iacob Pistiner (1882–1930) was since 1911 a member of the Social Democratic Party of Bukovina. Subsequently, he was part of the leadership of this party and was an editor at “Vremea Nouă”, a newspaper which appeared in Chernivtsi in January 1919. He was involved in organizing the social-democratic movement in Bukovina, which entered a new stage of development after 1918, and was part of the governing structures of the Social Democratic Party of Romania. As a social-democratic politician, he was openly against Bolshevism and was a member of the Labour and Socialist International Committee. He was elected deputy, after Bukovina’s union with the Kingdom of Romania, during three parliamentary terms (1920–1922, 1922–1926, 1928–1931). Between 1920 and 1922, Iacob Pistiner debated issues related to: the unification and administration of the territories brought together with the Kingdom of Romania, the financial reform, the bill on luxury tax and turnover, the bill on the distribution of school textbooks, the law on the status of public servants, the draft budget, etc. Attracted by the values of democracy promoted by European socialism, Iacob Pistiner militated for Bukovina’s autonomy, defence of minority rights and tax system reform. In the following article, we present three interpellations made by Iacob Pistiner in the Assembly of Deputies on July 23, 1920, May 21, 1921, and July 18, 1921, on topics related to the administration of the reunited territories and to the financial reform.

Keywords: Bukovina, Parliament, Iacob Pistiner, parliamentary activity.

Iacob Pistiner (5 ianuarie 1882 – 23 august 1930) s-a născut într-o familie de evrei, în satul Fundu Moldovei. Și-a făcut studiile universitare la Facultatea de Drept din

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, XXVI, 2 (53), p. 645–668, Rădăuți – București, 2019

Cernăuți. A fost redactor-șef al publicațiilor „Volkspresse” și „Vorwärts” și a coordonat ridicarea clădirii „Morgenrotj” (aici s-a constituit centrul cultural evreiesc, unde funcționau mai multe instituții culturale și o școală profesională). Împreună cu George Grigorovici a condus, între anii 1916 și 1918, Comitetul de ajutorare a refugiaților din Bucovina și a editat gazeta „Arbeiter Zeitung”. Din decembrie 1918, Iacob Pistiner a preluat, alături de Mayer Ebner, conducerea comunității evreiești din Cernăuți și a militat pentru asigurarea unui cadru politic și cultural adecvat pentru evreii din provincie, după unirea acesteia cu Regatul României. De menționat că Iacob Pistiner a întemeiat, alături de Mayer Ebner și Benno Straucher, Consiliul Național Evreiesc și a fost unul dintre semnatarii hotărârii de a nu participa la Congresul General al Bucovinei, care urma să voteze unirea provinciei cu Regatul României. A susținut ideea autonomiei Bucovinei în cadrul Regatului României, respingând formula unirii necondiționate (a sugerat introducerea unui amendament la Moțiunea din 15/28 noiembrie 1918, cerând ca toate naționalitățile să fie cuprinse în Consiliul Administrativ al Țării, care urma să aibă dreptul de a controla întreaga activitate din provincie și de a protesta pe lângă guvernul de la București). După anul 1918, Iacob Pistiner a militat pentru drepturile minorităților din Bucovina, s-a remarcat în apărarea și susținerea identității și a limbii idiș, inclusiv de la tribuna Parlamentului și a colaborat cu diverse organizații sioniste, dar și-a exprimat, în dese rânduri, opinii contrare acesteia¹.

Iacob Pistiner a avut merite în organizarea și conducerea mișcării social-democratice din Bucovina, fiind, din anul 1911, membru al Partidului Social-Democrat din Bucovina². Ulterior, a făcut parte din conducerea acestui partid și a fost redactor la principalul organ de presă, „Vremea Nouă”, apărut la Cernăuți din ianuarie 1919. A fost ales deputat, după unirea Bucovinei cu Regatul României, în două legislaturi (1920–1922 și 1922–1926). În legislatura 1928–1931, Pistiner a fost ales deputat pe listele Partidului Social-Democrat din România, în cartel cu Partidul Național Țărănesc. A deținut și funcția de consilier local și a fost funcționar la Casa Districtuală de Boală din Cernăuți³.

După anul 1918, Iacob Pistiner s-a implicat în organizarea mișcării social-democrate din Bucovina, intrată într-o nouă etapă de dezvoltare. La conferința națională a forțelor socialiste din România, desfășurată în mai 1919, a reprezentat Bucovina, militând pentru unitatea tuturor forțelor socialiste din țară. De altfel, Pistiner a fost unul dintre primii reprezentanți ai Bucovinei care a făcut parte din Comitetul executiv al Partidului Socialist (cum s-a numit Partidul Social-Democrat din România din noiembrie 1918).

¹ Pentru detalii vezi: Radu-Florian Bruja, „Repere ale activității politice a unui social-democrat din Bucovina: Iacob Pistiner”, în „Studia Acta Historiae Iudaeorum Romaniae”, Iași, tomul XIII, 2016, p. 153–178; Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Suceava, Princeps Edit, 2004, p. 216.

² Partidul Social-Democrat din Bucovina era organizat pe secții minoritare (evrei, germani, ucraineni și polonezi), care au fost păstrate și după unificarea grupărilor socialiste din anul 1927.

³ Radu-Florian Bruja, *op. cit.*, p. 158.

Împreună cu George Grigorovici și Constantin Krakalia, Iacob Pistiner a participat, ca reprezentant al Bucovinei, la Congresul de constituire a Internaționalei de la Viena (1921), transformată, în 1923, în Internaționala Socialistă a Muncii. Pistiner a făcut parte din comitetul de conducere a acesteia și a fost, în perioada 1923–1930, membru al executivei Internaționalei socialiste a Muncii⁴. Pornind de la ideea că „democrația este unicul drum spre socialism”, liderii social-democrați bucovineni, printre care și Iacob Pistiner, au combătut teoriile bolșevice și au criticat politica sovietelor. Cu toate acestea, Pistiner s-a implicat în apărarea inculpaților acuzați de bolșevism, din Procesul celor 500, de după incidentele de la Tatar-Bunar, din Basarabia (1924)⁵.

Divizarea mișcării socialiste la nivel european, prin crearea Internaționalei Comuniste de la Moscova (Internaționala a III-a), a afectat și unitatea social-democrației române. În aceste condiții, reprezentanții Bucovinei, alături de colegii care s-au opus Internaționalei a III-a, au organizat Congresul de la Ploiești (1921)⁶, în urma căruia s-a înființat Federația Partidelor Socialiste din România (Partidul Socialist din Banat și Transilvania, Partidul Socialist din Vechiul Regat și Partidul Social-Democrat din Bucovina; ulterior, în Federație au intrat și socialiștii unitari, care propuneau ca aderarea să se facă în urma unor negocieri, neacceptate de liderii de la Moscova), din a cărei conducere a făcut parte și Iacob Pistiner (secretar și membru în Comitetul Executiv). La ultimul congres al Federației Partidelor Socialiste, din mai 1927, s-a hotărât dizolvarea acesteia și crearea Partidului Social-Democrat, cu cinci organizații regionale, una dintre acestea fiind cea din Bucovina. Din același an, Iacob Pistiner a făcut parte din Biroul de Conducere al Partidului Social-Democrat și din Comitetul Executiv (alături de Romulus Dan); un alt bucovinean, Rudolf Gaidosch, era membru al Comisiei de Control⁷.

Prezența lui Iacob Pistiner în structurile de conducere ale Partidului Social-Democrat din România se justifică și prin rezultatele obținute de social-democrați în Bucovina. Forța politică a mișcării social-democrate și capacitatea acesteia de a pătrunde în mase au fost probate de rezultatele alegerilor parlamentare din anii 1919 și 1920. Deși socialiștii militaseră pentru organizarea de alegeri libere, pe baza sufragiului universal, Congresul extraordinar al partidelor socialiste din Vechiul Regat, Bucovina, Ardeal și Banat, întrunit în octombrie 1919 la București, a hotărât neparticiparea la alegerile de la sfârșitul anului 1919 (invocându-se

⁴ *Ibidem*, p. 157.

⁵ *Ibidem*, p. 157–158.

⁶ În baza raportului prezentat de Pistiner la acest congres, s-a hotărât afilierea Federației Partidelor Socialiste din România la Internaționala de la Viena (Uniunea Muncitorească Internațională a Partidelor Socialiste sau Internaționala a II-a și jumătate), inițiată de Partidul Social-Democrat din Austria. Cf. Petru Rusșindilar, *George Grigorovici și social-democrația în Bucovina*, București, Editura Fundației „Constantin-Titel Petrescu”, 1998, p. 147–148.

⁷ Radu-Florian Bruja, *op. cit.*, p. 160–161.

menținerea stării de asediu, a cenzurii, prezența la conducerea țării a unui guvern de militari) și retragerea candidaturilor propuse. Conform acestor hotărâri, Partidul Social-Democrat din Bucovina a publicat un comunicat, în 31 octombrie 1919, prin care informa că își retrage toate candidaturile – Rudolf Gaidosch, George Grigorovici și Iacob Pistiner, candidați pentru circumscripția Cernăuți-oraș. „Nu luăm parte la alegeri, pentru a putea lupta pentru alegeri bune, libere și democratice”, afirma George Grigorovici⁸.

Reevaluând deciziile adoptate la congresul din octombrie 1919, social-democrații au participat la următoarele alegeri parlamentare⁹, din mai 1920, obținând, la nivelul întregii țări, 21 de mandate de deputați și trei de senatori¹⁰. Dintre aceștia, cinci (patru deputați și un senator) au fost aleși în Bucovina – George Grigorovici (care a candidat pentru ambele Camere), Iacob Pistiner, Rudolf Gaidosch, Constantin Krakalia și Ion Heșca. Iacob Pistiner a candidat în circumscripția Cernăuți – oraș, candidatura acestuia fiind validată în ședința Adunării Deputaților din 24 iunie 1920. Pe cele patru liste electorale s-au înscris 11 candidați¹¹, fiind declarați aleși din fiecare listă, căreia i s-au atribuit mandate, cei care au obținut cel mai mare număr de voturi: George Grigorovici – 6 728 de voturi (lista nr. 1); Iacob Pistiner – 6 421 de voturi (lista nr. 1); Benno Straucher – 3 261 de voturi (lista nr. 2). Rudolf Gaidosch (5 946 de voturi, lista nr. 1), Norbert Kipper (2 864 de voturi, lista nr. 2) și Iosef Bierrer (2 755 de voturi, lista nr. 2) au fost declarați deputați supleanți¹².

În această legislatură parlamentară s-au prezentat interpelări, comunicări, declarații, întrebări, petiții despre diverse probleme cu care se confrunta societatea românească în primii ani de după terminarea războiului. Tematica intervențiilor parlamentare se referă la: dezbaterile, inițierea și susținerea unor proiecte de legi (Proiectul de lege pentru reforma agrară din Bucovina, Proiectului de lege pentru lichidarea despăgubirilor de război și amortizarea datoriei publice interne, Legea impozitelor pe capital, Legea pentru încurajarea construcțiilor, Proiectul de lege

⁸ Petru Rușșindilar, *op. cit.*, p. 121.

⁹ La alegerile parlamentare din anul 1920, organizate de guvernul condus de generalul Alexandru Averescu, președintele Partidului Poporului, au participat, alături de Partidul Social-Democrat din Bucovina și Partidul Democrat al Unirii, candidați ai naționalităților minoritare și candidați independenți, populația provinciei fiind reprezentată de 16 deputați și 10 senatori, dintre care unul de drept (mitropolitul Bucovinei) și nouă aleși (opt prin vot universal și unul din partea Universității din Cernăuți).

¹⁰ Petru Rușșindilar, *op. cit.*, p. 127.

¹¹ George Grigorovici, Iacob Pistiner, Benno Straucher, Rudolf Gaidosch, Norbert Kipper, Iosef Bierrer, Zaharie Voronca, Constantin Hostiuc, Iosef Binder, Laurențiu Tomoioagă, Gheorghe Voitcu. Pe listele electorale ale circumscripției Cernăuți-oraș s-au înscris și alți candidați, care ulterior s-au retras din cursa electorală: Constantin A. Dragonesi, Ludwig Strohmayr, Franz Lang, Gheorghe Schauz, Stanisław Kwiatkowski. Cf. Dezbaterile Adunării Deputaților, „Monitorul Oficial” (în continuare se va cita D.A.D., M.O.), nr. 46, 1 iunie 1920, p. 1436.

¹² D.A.D., M.O., nr. 5, 27 iunie 1920, p. 47–49.

asupra impozitului pe lux și cifra de afaceri, Proiectul de lege pentru reforma contribuțiilor directe, Proiectul de lege referitor la distribuția manualelor școlare ș.a.); problemele unificării și administrării Bucovinei; declarații de susținere a drepturilor minorităților. De asemenea, intervențiile deputaților bucovineni au avut în vedere și alte teme, legate de situația școlilor din provincie, a căilor de comunicație, sprijinirea populației bucovinene prin aprovizionarea cu diverse bunuri, desfășurarea alegerilor în unele dintre circumscripțiile electorale organizate în provincie.

În legislatura 1920–1922, temele pe care le-a abordat Iacob Pistiner în dezbaterile parlamentare¹³ s-au referit la problemele unificării și administrarea teritoriilor reunite cu Regatul României (ședința Adunării Deputaților din 23 iulie 1920); reforma financiară (ședințele Adunării Deputaților din 31 martie 1921, 21 mai 1921, 1 iulie 1921, 18 iulie 1921); Proiectul de lege asupra impozitului pe lux și pe cifra de afaceri (ședința Adunării Deputaților din 14 iulie 1921). În atenția deputatului bucovinean au stat și alte teme, legate de situația clădirilor în care funcționau școlile și cazarmile (ședința Adunării Deputaților din 3 iulie 1920) sau stoparea comerțului cu carne (ședința Adunării Deputaților din 1 iulie 1920). Iacob Pistiner a fost unul dintre inițiatorii Proiectului de lege referitor la distribuția manualelor școlare (prezentat în ședința Adunării Deputaților din 24 decembrie 1920)¹⁴ și s-a aflat, alături de alți deputați bucovineni, printre semnatarii Proiectului de lege referitor la statutul funcționarilor publici (prezentat în ședința Adunării Deputaților din 26 mai 1921)¹⁵.

Pe lângă intervențiile parlamentare menționate, în ședințele Adunării Deputaților din această legislatură au fost prezentate petiții, întrebări, cereri, declarații și memorii. Astfel, în 13 aprilie 1921, deputatul Iacob Pistiner adresează o comunicare ministrului de Război, Ion Rășcanu, referitoare la cazul soldatului Menasche Davidovici (Regimentul 114 din Rădăuți), care a fost bătut de către comandantul aceluși regiment, colonelul Mihail, prezentând în acest sens și un certificat medical¹⁶; a votat, alături de alți deputați bucovineni, amendamentul la art. 146 și art. 147

¹³ Intervențiile lui Iacob Pistiner din această legislatură au fost publicate în vol. *Bucovineni în Parlamentul României întregite*, vol. II.1, *Adunarea Deputaților, legislatura 1920–1922*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii de Rodica Iațencu și Marian Olaru, indice de nume de Rodica Iațencu, București, Editura Academiei Române, 2016, p. 130–149.

¹⁴ Pornind de la ideea stabilirii unui „regim de favoare” care trebuie să se aplice „cărților de cultură”, inițiatorii acestui proiect de lege au propus următoarele: „Art. 1. Cărțile didactice, aprobate de minister, precum și cărțile tipărite, premiate sau numai aprobate de Academia Română ca opere culturale, să fie puse la expedierea și francarea pe căile ferate române, pe căile ferate particulare de pe teritoriul României Mari și pe căile de navigație aceluiași condiții ca și zierele, considerate în colete mai grele de 5 kg; Art. 2. Cei care vor contraveni dispozițiilor acestei legi vor fi pedepsiți cu confiscarea pachetelor, în care vor fi introdus prin fraudă astfel de cărți sau orice alte mărfuri, iar mărfurile confiscate se vor vinde în folosul elevilor săraci”. Cf. D.A.D., M.O., nr. 17, 28 decembrie 1920, p. 335.

¹⁵ Idem, nr. 101, 14 iunie 1921, p. 2605–2612.

¹⁶ Idem, nr. 87, 28 aprilie 1921, p. 1961.

din Regulamentul Camerei Deputaților, cu privire la acordarea imunității deputaților¹⁷, precum și împotriva respingerii cererii de eliberare a lui Ilie Moscovici, Boris Ștefanov și E. Stanef (în ședința Adunării Deputaților din 27 ianuarie 1921, ministrul Justiției, Mihai Antonescu, expune situația acestor deputați socialiști arestați pentru infracțiuni penale, care ating grav ordinea publică, cu mențiunea că „trebuie să fie menținuți în stare de arestare sau dacă d-voastre, în baza imunității parlamentare, aveți puterea să hotărâți ca ei să fie eliberați?”; s-a optat, conform art. 101 din Regulamentul Adunării Deputaților, pentru votul nominal în această chestiune)¹⁸.

Iacob Pistiner a făcut parte din grupul parlamentar social-democrat (unde activau și deputații bucovineni Rudolf Gaidosch și Constantin Krakalia), constituit la începutul anului 1921¹⁹ și a fost membru în două din cele 11 comisii permanente ale Adunării Deputaților: Comisia de Afaceri Străine și Comisia financiară și bugetară²⁰.

¹⁷ În ședința A.D. din 17 decembrie 1920, în cadrul dezbaterii pe marginea Regulamentului Camerei Deputaților cu privire la acordarea imunității deputaților, se aduc în discuție art. 146 („un deputat nu poate fi arestat sau urmărit în timpul sesiunii, decât cu învoirea Adunării”) și art. 147 („atunci când un deputat este arestat în intervalul dintre sesiuni, dosarul se comunică Adunării în ziua deschiderii sale. Adunarea hotărăște dacă trebuie a se înceta sau menține arestarea în timpul sesiunii. Tot astfel se procedează în privința arestării unui deputat, în caz de vină vădită în timpul sesiunii”). Față de prevederile art. 146 și art. 147 s-a propus adăugarea unui amendament referitor la acordarea imunității și în afara sesiunilor parlamentare, deși Constituția prevedea imunitate numai pe timpul acestora. Amendamentul se referea la faptul că obligația ministrului de Justiție, care a arestat un deputat pentru fapte comise în timpul vacanțelor parlamentare, este aceea de a veni la Comisia de imunitate a Parlamentului, care lucra și în afara sesiunilor parlamentare, pentru a explica motivele arestării. Această comisie avea dreptul de a cere acestuia date despre cauzele și împrejurările arestării, nu avea dreptul de a cere sistarea arestării, informa Adunarea Deputaților și aceasta decidea dacă rămânea în arest preventiv sau se ridica arestarea. Comisia nu avea o putere prevăzută cu sancțiune, dar rolul acesteia este explicat de Iuliu Maniu: „Raportul între guvern și între Cameră nu se poate aranja numai sub sancțiunea pe care o poate da justiția sau o sancțiune anume statornicită în lege, ci acest raport este de natură politică. Și, cu toată puterea Camerei, influența sa, controlul pe care îl exercită asupra mersului treburilor statului, se bazează pe acest raport politic dintre guvern și dintre Cameră”. De asemenea, amendamentul se referea la faptul că deputații se bucurau de drept de imunitate și între sesiuni, în cazul în care aceștia aveau o „delegație oficială precisă din partea Parlamentului”. În ședința Adunării Deputaților din 18 decembrie 1920 s-a supus la vot acest amendament, care a fost respins, art. 146 și 147 fiind votate „în redacția comitetului delegaților”. Cf. D.A.D., M.O., nr. 12, 22 decembrie 1920, p. 245, 246, 248, 249, 260–261.

¹⁸ La 8 decembrie 1920, după deschiderea lucrărilor Senatului, a avut loc un atentat, prin instalarea și amorsarea unei bombe artizanale de către un grup terorist de extremă stângă, condus de Max Goldstein. În urma acestui atentat au decedat Dimitrie Grecianu (ministrul Justiției) și senatorii Dimitrie Radu (episcop greco-catolic de Oradea-Mare) și Spiru Gheorghiu. În urma atentatului s-au înregistrat și răniți, printre care președintele Senatului, Constantin Coandă, episcopul ortodox Nifon și episcopul ortodox Roman Ciorogariu. S-a presupus că în această acțiune a fost implicat și Alecu Constantinescu, conducătorul aripii de extremă stângă a Partidului Socialist din România, care în anul 1921 a format Partidul Comunist din România. În urma acestor acțiuni, autorii atentatului au fost condamnați. Cf. D.A.D., M.O., nr. 25, 1 februarie 1921, p. 591, 593; http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/primul-atentat-bomba-senatul (16 mai 2019).

¹⁹ Nicolae Jurcă, *Istoria social-democrației din România*, București, Editura Științifică, 1994, p. 136.

²⁰ D.A.D., M.O., nr. 18, 29 decembrie 1920, p. 374–379, 395–396.

În această legislatură parlamentară Iacob Pistiner a participat la dezbaterile referitoare la problemele unificării și administrării teritoriilor alipite Regatului României, susținând „descentralizarea și autoadministrarea” acestora. În interpelarea prezentată în ședința Adunării Deputaților din 23 iulie 1920, acesta sesizează disfuncționalități în procesul de unificare, invocă „prigoana sistematică în contra unei părți a populației ca străini”, analizează situația curților marțiale („Curtea marțială nu poate exista. Domnește din pricina aceasta o nesiguranță juridică generală”), aduce în discuție problema acordării indigenatului, a impozitelor („autonomia noastră constă, deci, în faptul că plătim impozitele mari austriece, fiind unificați totodată și cu sistemul de impozite din Vechiul Regat. Același lucru se petrece și cu timbrul – la noi se timbrează multe acte, care nu se timbrează în Vechiul Regat, totuși trebuie să plătim la timbre un leu pentru fiecare coroană, așa încât și aici plătim mult mai mult decât în Vechiul Regat”). În privința unificării, deputatul bucovinean nu este de acord ca „să se întindă pur și simplu legile din Regat asupra celorlalte provincii. Dimpotrivă, va trebui ca o comisie să studieze legislația tuturor provinciilor, să scoată de pretutindeni părțile bune, să adapteze totul vremurilor noi și să facă din aceasta un tot unitar. [...] Pentru a unifica provinciile, trebuie părăsită ideea de a transforma vechiul pașalâc românesc într-o Românie cazarmă. Trebuie dată țării cea mai mare libertate în administrare și Constituție, căci numai libertatea cucerește pe oameni”²¹.

O altă categorie de teme dezbătute în Adunarea Deputaților, la care a participat și Iacob Pistiner, se referă la problema reformei financiare. În 22 martie 1921, ministrul de Finanțe Nicolae Titulescu a prezentat în Parlament Proiectul de lege pentru reforma contribuțiilor directe, pentru a stabili un sistem unitar de impozitare pe întreg teritoriul României și a defini obligațiile fiscale în funcție de mărimea și natura veniturilor. Acest proiect a fost votat în august 1921, însă legea, „complexă și stufoasă”, nu s-a aplicat. Această reformă administrativă, cunoscută și sub denumirea de „reforma Titulescu”, avea la bază o idee progresistă pentru acea vreme – impozitul cedular, o formă a impozitului pe venit, calculat în funcție de proveniența acestuia. Acesta era completat cu un impozit general pe venitul progresiv, pe lux, pe cifra de afaceri și anexe²². Pornind de la ideea că „o unificare mecanică are darul de a opri unirea mai mult în loc să o avanseze. Și mai repet că prin unificare nu trebuie să înțelegem aplicarea legilor și [a] metodelor din Regat asupra tuturor provinciilor, după cum se practică acum”²³, Iacob Pistiner expune, în intervențiile

²¹ Idem, nr. 27, 27 iulie 1920, p. 460–462.

²² În anul 1923, Vintilă Brătianu a propus o nouă reformă fiscală, care urma să consolideze sistemul fiscal prin Legea pentru unificarea contribuțiilor directe și pentru înființarea impozitului pe venit global (impozitele cedulare au fost înlocuite cu șase impozite directe reale, denumite elementare). În ceea ce privește Bucovina, în ședința Adunării Deputaților din 19 mai 1921 a fost prezentat Sistemul contribuțiilor directe analizat prin legiuirile contribuțiilor directe în Bucovina. Cf. D.A.D., M.O., nr. 95, 2 iunie 1921, p. 2320–2331; <http://www.mfinante.ro/rol12.html> (28 mai 2019).

²³ D.A.D., M.O., nr. 152, 8 martie 1922, p. 4090–4094.

sale, câteva idei legate de programul financiar al grupului social-democrat pe care îl reprezenta în Parlament: „confiscarea tuturor averilor care nu pot fi justificate; impunerea, în primul rând, a rentei parazitare a capitalului, cruțarea forțelor productive creatoare ale națiunii; instituirea unui impozit pe venit după criterii sociale, ținându-se seama de capacitatea economică a celor impuși; înlocuirea impozitului cedular printr-o dare generală proporțională și progresivă pe avere, după scăderea datoriilor, cu impunerea mai grea a capitalului constant (investit în mașini, clădiri, instalații); o dare progresivă pe creșterile de avere completate printr-o impunere grea a acelor a[le] căror cheltuieli trec peste o anumită limită a venitului lor; statul să fie părtaș de drept la moștenirile care depășesc o sumă minimă stabilită; cota parte a statului să crească progresiv în raport cu scăderea numărului urmașilor moștenitori, mergând până la dreptul integral de moștenire al statului, când lipsesc moștenitorii direcți; impozitele asupra consumației și traficului, ca și dările vamale, nu sunt îndreptățite decât [atunci] când impun averea și sunt destinate să servească economiei naționale și vor fi combătute atunci când au tendința să sacrifice interesele generale [ale] unei minorități privilegiate”. Deputatul bucovinean susține înființarea impozitelor directe („ar fi greșit să percepem dările numai în mod mecanic, fără considerații [față] de forțele contribuabililor”, „trebuie să veghem ca impozitele să nu devină o piedică pentru industria țării și, de asemenea, există pericolul ca sub masca favorizării industriei să nu fie favorizați numai industriașii”) și face observații privitoare la averile de război („impozitul e socotit cu începere de la 30 000 lei și progresează în așa fel că la averile și de miliarde abia atinge cota numai de 33%, iar în cazul că averea e de proveniență dinainte de Războiul Mondial, cota ei e abia 26¼ . Față de această dispoziție, stabilim – cota impusă asupra averilor de război, nu numai că este prea mică, ci nu există nicio măsură practică care ar putea asigura, de fapt, impunerea specială a acestor averi. Iar despre impozitul asupra moștenirilor, care ar fi un important izvor de venit pentru stat și care este introdus deja în cele mai multe state, la noi nu se face nici măcar amintire, dovedindu-se astfel lipsa de concepție a clasei dominante de la noi. [...] Suntem, mai departe, de părere că felul cum proiectul prevede plata și cota impozitului la societatea de acțiuni cu cota fixă de 12% e dăunător economiei naționale și fiscale. În locul acestui procedeu ar fi cu mult mai folositor dacă s-ar introduce, cu privire la fiecare industrie, sistemul participării statului, iar cu o cotă corespunzând impozitului prevăzut în genere”). Deși proiectul legii financiare „nu corespunde cerințelor programului nostru, precum și nevoilor reale ale statului, îl considerăm ca un prim pas în această direcție și de aceea, văzând că toate forțele reacționare se concentrează împotriva lui, declarăm că, propunând amendamentele, votăm pentru acest proiect”²⁴.

În contextul discuțiilor pe marginea reformei financiare, Iacob Pistiner amintește și despre problema funcționarilor din Bucovina sau despre „bătăia din partea jandarmilor”: „Însă, n-avem să ne plângem numai de samavolnicie, absolutism și

²⁴ Idem, nr. 134, 28 ianuarie 1922, p. 3423–3424; nr. 98, 9 iunie 1921, p. 2553–2554.

persecuții fără margini față de muncitori, ne plângem că mica noastră industrie e cu desăvârșire sugrumată, nimicată. [...] Dezorganizația în viața publică omoară economia noastră și dacă mai rămâne ceva, aceasta se nimicește de către sistemul vamal și suntem greu loviți în orice ramură și în toate de dările și impozitele indirecte. Îngrijirea socială se menține numai în baza unor venituri întâmplătoare, timbre, în loc să dispună de sume fixe. Ne-ar interesa foarte mult să vedem o socoteală a acestor venituri și cum au fost întrebuințate”. În cadrul discuțiilor pe marginea bugetului (primul buget al României întregite), Iacob Pistiner remarcă faptul că acesta este „bugetul unui stat de clase și de aceea noi, social-democrații, îl dezaprobam. Îl dezaprobam în special pentru că este bugetul unui guvern a cărui notă dominantă este nimicirea tuturor libertăților constituționale și a mișcării muncitorești”²⁵.

În alocuțiunile sale, Iacob Pistiner a avut în vedere și alte probleme cu care se confrunta populația din Bucovina. În 1 iulie 1920 s-a adresat ministrului Industriei și Comerțului, Octavian Tăslăoanu, solicitând ca Direcția Generală a Comerțului să nu mai elibereze „autorizații de exportare de carne” Cooperativei de funcționari „Poliver” fără avizul prealabil al administrației comunale, în condițiile în care în orașul Cernăuți „domnește o mare lipsă de carne”²⁶. O altă comunicare, adresată ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice, Petre P. Negulescu, se referă la problemele legate de clădirile unor școli din Cernăuți, în care funcționau spitale militare, creându-se astfel „o stare de lucruri intolerabilă”, în condițiile în care „școlile comunale suferă de o mare lipsă de localuri”. În aceeași comunicare, Pistiner atrage atenția ministrului de Război, Ion Rășcanu, că administrația militară n-a achitat orașului Cernăuți, aflat într-o situație grea din punct de vedere financiar, chiriile pentru cazarmile ocupate de către formațiunile militare²⁷.

Influențat de marxism și educat la școala austro-marxistă a liderilor vienezi (Viktor Adler a fost mentorul său, de la care „a învățat” „întreaga viață politică”), Iacob Pistiner „avea convingerea că lupta generației sale era de etapă și că societatea umană se îndrepta inevitabil spre socialism”²⁸. Atras de valorile democrației promovate de socialismul european, „partizan al unui socialism deschis care să se adapteze la noile condiții social-economice de după 1918”²⁹, manifestându-se deschis împotriva bolșevismului, Iacob Pistiner a militat pentru autonomia Bucovinei, apărarea drepturilor minorităților, reformarea sistemului de taxe, idei pe care le-a susținut de la tribuna Parlamentului, în legislaturile 1920–1922 și 1922–1926.

Prezentăm, în continuare, trei interpelări susținute de Iacob Pistiner în ședințele Adunării Deputaților din 23 iulie 1920, 21 mai 1921 și 18 iulie 1921, pe teme legate de problemele unificării și administrării teritoriilor reunite cu Regatul României și cele ale reformei financiare.

²⁵ Idem, nr. 152, 8 martie 1922, p. 4090–4094.

²⁶ Idem, nr. 8, 1 iulie 1920, p. 186.

²⁷ Idem, nr. 13, 7 iulie 1920, p. 205–206.

²⁸ Radu-Florian Bruja, *op. cit.*, p. 165.

²⁹ *Ibidem*, p. 175.

Ședința Adunării Deputaților din 23 iulie 1920³⁰

Onorată Cameră, problema statului român este de natură dublă. Din vechea Românie s-a alcătuit un stat mare, nu numai cu un număr îndoit de locuitori, ci afară de aceasta cu locuitori având deosebite culturi și deosebite tradiții politice. La aceasta se mai adaugă faptul că prefacerea dintr-o țară oligarhică feudală într-un stat țărănesc burghez are loc în momentul în care lumea europeană se și află în transformare spre socialism. Cu atât mai însemnată este în acest stat dezlegarea problemei consti-tuționale și administrative. Numai acela care nu ne mai cunoaște pe noi, social-democrații, se va mira că nu ne interesăm pentru aceste chestiuni, chestiunea statului actual, cu toate că luptăm din toate puterile și fără concesiuni pentru o formă cu desăvârșire nouă a relațiilor de producere și a suprastructurii juridice. Suntem un partid care vrea să clădească și care nu distruge cele existente decât întrucât trebuie să facă loc pentru realizarea programului nostru. Nu voim să distrugem deosebitele comunități sociale ca atare, ci numai să înlăturăm forma lor actuală, în măsura în care se manifestă prin exploatare economică din cauza proprietății private a mijloacelor de producție și prin asuprire politică din pricina domniei de clasă, bazată pe această proprietate privată.

Problema constituțională și administrativă se exprimă în general astăzi prin denumirea de unificare. Vreau să vă arăt, d-lor deputați, cum s-a făcut de la 12 noiembrie 1918³¹ această unificare. Ea s-a început printr-o prigoană sistematică în contra unei părți a populației, ca străini. Protestând în ziar în contra acestui lucru, spunând că la noi numai obiceiul bătaii este străin, am fost amenințat cu împușcarea, dar de bătut s-a bătut mai departe. Câtva timp a mai încetat bătaia, dar în ultimul timp a început din nou. Am o serie întreagă de cazuri concrete din ultimele săptămâni, pe care nu le voi citi în special, ci le-am înaintat d-lui ministru. Vreau să scot în relief faptul că, în special, bat grănicerii și că între aceștia se bucură de un renume special d-l căpitan Turculeț, în circumscripția prietenului meu [Zastavna, județul Zastavna], [Constantin] Krakalia. Acesta închide oamenii într-un dulap, care nu are decât o mică răsuflătoare. Bucovinenii nu au fost bătuți niciodată așa și niciodată nu se vor obișnui cu această unificare. La aceasta se mai adaugă faptul că, de la 12 noiembrie a domnit starea de asediu. Nimeni nu poate spune din ce cauză și în ce scop. Populația este liniștită și singurul lucru care o neliniștește este tocmai starea de asediu. Îmi amintesc că frontul a fost la 12 km de Cernăuți, fără ca să avem o asemenea stare excepțională, deși azi nu mai avem front în apropiere. În ultimele săptămâni, starea de asediu a mai fost înăsprită, deoarece polonezii au mâncat bătaie undeva. Aș fi înțeles mai curând contrariul, deoarece

³⁰ D.A.D., M.O., nr. 27, 27 iulie 1920, p. 460–462.

³¹ În 12 noiembrie 1918, Consiliul Național, în virtutea suveranității naționale și pe baza hotărârilor Constituantei Țării Bucovinei, luate în Adunarea din 27 octombrie 1918, a decretat Legea fundamentală asupra puterilor Țării Bucovinei. Pentru conținutul acestei legi vezi: Radu Economu, *Unirea Bucovinei. 1918*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994, p. 149–150.

România nu are nimic mai puțin de dorit decât o Polonie îngâmfată și victorioasă, care să-și întindă stăpânirea până la Marea Neagră. Abia acum a fost ridicată.

În legătură cu starea de asediu stă situația Curților marțiale. După decretul confirmat de Parlamentul trecut, trebuie să se aplice în Bucovina, pentru moment, vechile legi. Dar, în cadrul acestor legi, Curtea marțială nu poate exista. Domnește din pricina aceasta o nesiguranță juridică generală, competențele nu sunt stabilite. Numai așa s-a putut întâmpla ca patru vardiști să fie acuzați și condamnați deoarece, conform datoriei lor, au luat apărarea unor civili împotriva exceselor câtorva soldați. Dacă nu și-ar fi făcut această datorie, ar fi fost condamnați de justiția bucovineană. Nu trebuie să ne mirăm dacă în dilema de a fi condamnați fie de autoritatea civilă, fie de cea militară, aceștia părăsesc posturile lor. Asemenea cazuri aș putea cita multe. Ele sunt cu atât mai tragice cu cât avocații bucovineni nu sunt admiși să pledeze la Curțile marțiale, așa încât numai bogătașii își pot procura un apărător. Starea de asediu și această justiție militară au fost ilegale și ar putea cel mult să fie aplicate într-o țară cucerită împotriva celor învinși. Bucovina n-a fost, însă, cucerită, căci armata a fost chemată de sfatul național pentru a menține ordinea. Ar fi trebuit să veniți altfel la noi, de pildă așa cum au venit italienii la Triest. Aceștia nu au depreciat vechea valută, printr-o ștampilare ușuratică, sărăcind apoi, printr-o speculă sistematică, populația, așa cum s-a făcut la noi.

Războiul s-a terminat de un an și jumătate și, totuși, zece mii de bucovineni mai sunt prizonieri în Siberia³². Dacă vreunul poate, după luni de zile de pribegie, să se reîntoarcă acasă, nu i se permite intrarea în Bucovina decât dacă are indigenatul (Heimatsrecht). Acest indigenat, o invenție curat austriacă, nu are, însă, însemnătate decât pentru ajutorarea săracilor și nu are nimic comun cu cetățenia. Cel întors are nevastă și copii în Bucovina, lui nu i se îngăduie, însă, intrarea. Două fete, plecate înainte de război la Londra ca [și] croitorese au fost internate de englezi și repatriate de curând în Bucovina. Neavând indigenatul, au fost arestate la întoarcere, deși sunt născute în Bucovina, din părinte născut și trăit numai în Bucovina. Numai după intervenția noastră, Siguranța le-a pus în libertate. Siguranța completează starea de asediu și Curțile marțiale. Nici ea nu cadrează cu legile bucovinene, dar își vâra nasul în toate. Sunt convins că spionează până și pe președintele comisiei de lichidare. Nu i se spune decât ohrana [poliția secretă a Imperiului Rus]. Oricare

³² Chestiunea repatrierii prizonierilor de război ardeleni și bucovineni din Siberia a stat în atenția parlamentarilor bucovineni și în legislatura parlamentară 1919–1920. Senatorul Nicolae Carabioschi a prezentat o interpelare pe această temă în ședința Senatului din 21 februarie 1920; o amplă prezentare a situației prizonierilor români originari din Bucovina și Transilvania a fost făcută și de către senatorul Voicu Nițescu, în interpelarea susținută în ședința Adunării Deputaților din 13 iulie 1920. Ștefan Cicio-Pop, președinte *ad interim* al Consiliului de Miniștri, a dat un răspuns în această privință, arătând că încercările de repatriere, foarte dificile, începute în toamna anului 1919, sunt condiționate de ajutorul venit din partea Japoniei și a S.U.A., iar pentru rezolvarea acestei probleme, în anul 1920 a fost trimisă o misiune specială în Japonia, în frunte cu A.S.R. Principele Moștenitor. Cf. Dezbaterile Constituyentei – Senatul, „Monitorul Oficial”, nr. 32, 28 februarie 1920, p. 349–350; D.A.D., M.O., nr. 19, 16 iulie 1920, p. 310–312.

copil știe că unii dintre funcționari se folosesc de situația lor pentru a lua mită, mai ales la eliberarea pașapoartelor. Siguranța alcătuiește un stat în stat și nu ține seama nici de administrația țării.

Numai pentru completare voi mai aduce un fapt privitor la unificare, și anume impozitele. În Bucovina se plătesc impozite directe foarte mari, care nu sunt cunoscute în Regat. Aceste impozite au fost fixate într-o vreme când banii aveau o altă valoare și cresc în proporție cu venitul, cine avea un venit anual de zece mii de coroane era pe vremea aceea om bogat și putea plăti ușor patru sute coroane anual ca impozit pe venit. Astăzi, oricine câștigă atât trebuie, cu alocația de război, să plătească opt sute de coroane anual ca impozit. Cu zece mii de coroane nu poate cumpăra nici ceea ce cumpăra înainte cu o mie de coroane, la care venit, pe vremea aceea, nu avea niciun impozit de plătit. Cu toate că plătim impozite atât de mari, legea impozitelor indirecte din urmă a fost întinsă și asupra noastră. Autonomia noastră constă, deci, în faptul că plătim impozitele mari austriece, fiind unificați totodată și cu sistemul de impozite din Vechiul Regat. Același lucru se petrece și cu timbrul – la noi se timbrează multe acte, care nu se timbrează în Vechiul Regat, totuși trebuie să plătim la timbre un leu pentru fiecare coroană, așa încât și aici plătim mult mai mult decât în Vechiul Regat.

Dar cum ne închipuim noi această unificare? În niciun caz așa încât să se întindă pur și simplu legile din Regat asupra celorlalte provincii. Dimpotrivă, va trebui ca o comisie să studieze legislația tuturor provinciilor, să scoată de pretutindeni părțile bune, să adapteze totul vremurilor noi și să facă din aceasta un tot unitar. Legislația noastră muncitorească și funcționărească nu vom permite să fie înrăutățite niciun moment. Dimpotrivă, cerem dezvoltarea mai departe, conform timpurilor, a acestor drepturi. Să permitem noi oare să ne fie luate casele noastre districtuale pentru bolnavi, pe care noi le-am făcut cu propriile puteri și mijloace, în plină autonomie și din care am făcut adevărate centre pentru igiena și sănătatea muncitorimii? Să permitem noi ca ele să fie înlocuite cu casele de boală din Vechiul Regat care, după cum o arată și numele, sunt case bolnave? La noi există obligativitatea închiderii magazinelor la ora șapte și astăzi cerem închiderea la șase, pe când aici văd magazinele deschise până noaptea târziu.

Noi avem serviciul de plasare și multe altele pe care le-am cucerit prin lupte parlamentare și sindicale grele. Să permitem noi să ne fie răpite pentru că ele nu există încă aci? Nu uitați, d-lor deputați, că muncitorimea noastră urmărește mereu legislația acelor state cu care a trăit laolaltă în trecut, și când află despre legislația socială din Cehoslovacia ori Austria germană, e firesc să se simtă aruncată înapoi. Un guvern cuminte ar face concurență acestor state și ar câștiga, astfel, sufletele muncitorimii pentru România. Funcționarii noștri publici au asigurate, prin acte pragmatice, drepturile lor. Aceste acte pragmatice au nevoie de îmbunătățire în folosul funcționarilor. În niciun caz nu le pot fi smulse aceste drepturi pentru care au răbdat de foame, căci ei nu au rămas cu micile lor salarii decât din pricina libertăților și asigurărilor ce le erau garantate. Nu vă putem sfătui decât să îmbunătățiți și să întindeți aceste legi asupra întregii Românie. Așa înțelegem noi unificarea.

D-voastră să ne dați Constituția d-voastre și noi vă vom da legislația muncitorească și funcționărească. Dar Constituția nu este decât o literă moartă până ce nu va fi însuflețită cu spirit nou. Acest spirit nou este descentralizarea și autoadministrarea. Statul trebuie clădit de jos în sus. Temelia trebuie s-o alcătuiască comuna, care să hotărască și să execute tot ceea ce privește chestiunile locale. Ele se unesc în circumscripții, care la rândul lor se administrează singure. Circumscripțiile se unesc pe regiuni și abia acestea lasă acele chestiuni, care privesc pe toți, statului. Fiecare dintre aceste organisme se administrează singure prin corpurile sale reprezentative și prin funcționarii săi. Aceasta nu este nou, există în Anglia de veacuri. Aici se pare neobișnuit, dar fapt este că numai descentralizarea și autoadministrarea face unificarea cu putință. Ea dă fiecărei părți a țării puțința să pornească de la obiceiurile tradiționale. Se va obiecta că, pe alocuri, populația nu este ocupată pentru aceasta. Dar întotdeauna ești mai copt pentru a te conduce în mod democratic singur, decât pentru a fi comandat de perfecții numiți.

Războaiele sunt locomotivele istoriei, iar acest război a copt oamenii și împrejurările într-un tempo accelerat. S-au copt nu numai pentru dezvoltarea pe care am schițat-o pe scurt și care ar trebui completată cu dreptul tuturor națiunilor și a maselor de a se dezvolta în cadrul statului în mod liber și de a avea o libertate completă nu numai în teorie, ci și în practică, întrebuintând limba maternă în școli, autorități și corpuri reprezentative, ci s-au copt și pentru o nouă ordine socială. Știu prea bine că interesul și egoismul de clasă nu pot trage încheierile din aceasta și că până aici orice progres a avut loc numai în luptele dintre clase. Dar chiar dacă istoria omenirii este istoria luptelor de clasă și va rămâne până ce socialismul va înlătura temelia domniei de clasă, lucrurile firești, de care am vorbit, sunt o chestiune de prevedere și civilizație. Nu este de ajuns să se vorbească mereu de România Mare. Pentru a unifica provinciile trebuie părăsită ideea de a transforma vechiul pașalâc românesc într-o Românie cazarmă. Trebuie dată țării cea mai mare libertate în administrare și Constituție, căci numai libertatea cucerește pe oameni. Lupta de clasă nu va înceta prin aceasta, dar nu va mai stânjeni închegarea politică a națiunilor, ci se va croi un drum pentru forme noi ale luptei pentru înfăptuirea socialismului și a democrației desăvârșite.

Ședința Adunării Deputaților din 21 mai 1921³³

D-lor deputați, reforma financiară este importantă, fiindcă este bazată, ar trebui să fie bazată, pe economia țării și trebuie să aibă o legătură cu politica generală a țării. Fiindcă până acum eu nu vorbesc românește îndeajuns de bine ca să pot discuta toate problemele care sunt în legătură cu reforma financiară, vreau să vorbesc numai despre câteva principii, pentru ca d-voastre să știți din care punct de vedere noi, social-democrații, vom face propuneri și amendamente la discuția legii pe articole.

³³ D.A.D., M.O., nr. 98, 9 iunie 1921, p. 2553–2554.

Dacă chestiunea reformei financiare ar fi numai o chestiune teoretică, atunci ne-am putea mulțumi cu proiectul d-lui ministru de Finanțe [Nicolae Titulescu], fiindcă principiile acestui proiect sunt așa cum trebuie să fie. Noi am avut și până acum impozitul direct și anume impozitul global pe venituri, iar combinația care este făcută în acest proiect, combinația dintre mărimea veniturilor și dintre felul veniturilor este în proiectul acesta mai bine făcută decât cum era în legile de până acum. Alceva sunt detaliile progresiunii și contrazicerile care sunt acum în proiect, făcute fie de [către] comisie, fie de [către] d-l ministru. Noi nu suntem aici ca să facem numai o lucrare științifică. Noi suntem aici ca să creăm legi care pot să fie aplicate și care să corespundă situației actuale a țării. Un proiect cum este acesta, despre care se poate zice că plutește în spațiu și în timp, un proiect care este un model, mai mult un model pentru studenți decât o lege, acest proiect trebuie să fie examinat cu foarte mare atenție. Nu este suficient să se facă o lege care este recunoscută ca bună, esențialul este aplicarea acestei legi. Regret că nu pot să mă ocup aici cu toate problemele și, mai ales, cu legătura pe care o are legea financiară cu economia țării și chiar cu gradul de cultură existent, ci trebuie să mă mărginesc acum numai la observații scurte.

Se zice că proiectul acesta de lege este o operă revoluționară și anume pentru Vechiul Regat. Dacă ar fi acesta adevărul, atunci d-l ministru de Finanțe ar fi fost arestat de mult de d-l ministru de Interne ca revoluționar. [...] D-l ministru va citi în „Monitorul Oficial”. Aceste impozite sunt, într-adevăr, numai consecința firească a capitalismului. Dacă s-au făcut acum și nu mai înainte, este numai cauza că Vechiul Regat a ajuns în faza de a se elibera de restricțiile feudale de care a fost până acum legat. Și de aceea noi, social-democrații, suntem aceia care cerem totdeauna înființarea impozitelor directe. Nu este mai puțin adevărat că executarea acestei măsuri în niciun stat nu a fost până acum completă. După cum, pe lângă serviciul militar obligatoriu, există spiritul clasei militariste, după cum pe lângă educația școlară obligatorie, totuși se găsesc săraci care nu au posibilitatea de a-și completa studiile lor, după cum, cu tot votul universal, au rămas fraudele și corupțiile în alegeri, tot așa vor rămâne în vigoare, pe lângă noile impozite directe, care sunt acum propuse, și impozitele indirecte vechi. Astfel se arată în adevărul ei democrația burgheziei. În acest sens se impune să mai cercetăm dacă cei impuși sunt și cei care plătesc, sunt cei care sunt contribuabili. Să vedem dacă nu se întâmplă să fie numai câțiva care aduc impozitele la percepții, dar nu sunt ei acei care plătesc într-adevăr.

Este o iluzie, dacă credem că ar fi posibil, precum a zis aici un orator, să aducem o schimbare într-un sistem social numai prin biruri, numai prin înființare de taxe. E cu totul copilăresc și ridicol când ne închipuim că băncile pot fi lovite, în adevăr, prin impozite asupra veniturilor lor. Băncile sunt numai o ocazie de a pune mâna pe venituri fără muncă și este sigur că băncile vor căuta toate mijloacele ca să se poată elibera în modul cel mai ușor de aceste impozite. Cea mai mare importanță pentru discutarea legilor financiare în practică o constituie morala contribuabilului

și ea depinde, în cea mai mare parte, de politica generală. Nimeni nu plătește impozitul cu plăcere. Acesta este adevărul. Și cel care combate un guvern pe această teză e sigur totdeauna că poate să devină popular. Dar, totuși, există țări unde impozitele se plătesc de bună voie, pe când la noi trebuie percepute ori cu greutate ori numai cu sila. Credeți, însă, d-lor, că fraudele descoperite și dosirile banului public pot stimula pe contribuabil să-și plătească impozitele de bună voie? Eu cred că nu! Dacă poporul vede că defraudanții de bani publici nu sunt pedepsiți, atunci vă rog să credeți, d-lor deputați, că din cauza acestor defraudanți [...] chiar oamenii cuminți și oamenii cinstiți se vor da în lături de a-și plăti impozitele. Impozitele, apoi, se plătesc în lei. Prin urmare, valoarea reală a sumelor încasate prin impozite va depinde de cursul leului nostru. Dacă facem, deci, o politică a cărei consecință va fi scăderea leului, este clar și firesc că impozitele vor trebui mărite tocmai într-un timp când poporul are cele mai mici venituri. Scăderea leului, apoi, înseamnă o criză economică și atunci, pe lângă scăderea valorii reale a încasărilor fiscale, vor scade și cele nominale.

Numai acest singur exemplu dovedește că politica financiară poate fi numai o parte din politica economică și că trebuie să aibă rădăcini în spațiu și în timp. Chiar și formalitățile și felul încasării sunt de cea mai mare importanță. Astfel, noi am văzut că zilele trecute a fost introdus și în Bucovina sistemul de percepere aplicat în Vechiul Regat. Rezultatul imediat al acestui sistem a fost că restanțele de mai multe milioane trebuie considerate ca pierdute. Cu intenția de a știrbi birocratismul, încasarea impozitelor a devenit pentru totdeauna imposibilă. Iarăși trebuie să ne dăm seama că ar fi greșit să percepem dările numai în mod mecanic, fără considerații [față] de forțele contribuabililor. Trebuie întâi să avem de unde lua, iar nu să omorâm cloșca cu ouăle de aur. Apoi, d-lor, și despre aceasta s-a mai vorbit aici, trebuie să veghem ca impozitele să nu devină o piedică pentru industria țării și de asemenea există pericolul ca sub masca favorizării industriei să nu fie favorizați numai industriașii. Opera care, teoreticește, poate fi excelentă, trebuie să se potrivească cu cadrul împrejurărilor reale. Dar acesta nu e cazul.

În această privință un exemplu numai vă voi da: impozitele puse asupra lucrătorilor manuali și intelectuali. Este un non sens chiar perceperea de biruri asupra diurnelor – și nu vorbesc despre diurnele parlamentare, ci de diurne în general. Credem că recompensa pentru un anume fel de prestare de serviciu nu constituie în realitate un venit, căci diurna, de foarte multe ori, este absorbită în totalitatea ei și sunt chiar cazuri când acești muncitori vor plăti mai mult decât legea singură o cere. Pe când toți ceilalți contribuabili se evaluează ei singuri sau sunt evaluați în mod aproximativ, pentru muncitori și funcționari există date precise, care sunt date de patron sau de stat, pe când, mai departe, ceilalți contribuabili pot alege timpul oportun pentru plata impozitelor, pentru ce poate să fie dator funcționarul și muncitorul ca să plătească, căci patronul vrea, iar nu când funcționarul sau muncitorul vrea. Mai departe se poate întâmpla că lucrătorul are trei, patru luni de ocupație și primește lunar 2 000 de lei. Patronul lui îi plătește

salariul după cedula³⁴ F, adică 300 de lei îi reține din acești 8 000 de lei, dar el este fără ocupație, așa că anual el ar fi avut mai puțin decât 9 000, care sunt prevăzuți după cedula F și el a plătit în adevăr 300. După teoria aceasta, cazul e foarte clar. Dacă muncitorul sau funcționarul a plătit statului pe nedrept, dacă vine la perceptor îl dă afară și dacă merge la jandarm va fi bătut și după aceea va veni și d-l Argetoianu și-l va aresta că e bolșevist pentru că cere bani de la stat. Aceasta e foarte clar. Până acum nu, dar este de așteptat. Dacă cedula A și B întinde o progresiune foarte mică, prea puțină după părerea mea, dar întinde o progresiune, această cedulă a salariilor nu o face, încât înseamnă, de fapt, răsturnarea lor în folosul aceluia care are venituri mai mari. Noi suntem pentru fixarea minimumului necesar de existență și cerem ca acest minimum necesar să se ridice cu mult mai mult și ca impozitul fixat să progreseze la început într-un mod lent și să se compenseze la veniturile mai mari.

Nicolae Titulescu, ministru de Finanțe: Care este minimumul de existență după d-voastră?

Iacob Pistiner: Eu susțin că este două mii de lei pe lună. [...] Cu toate că trebuie să mă exprim într-un mod foarte restrâns în momentul actual, se poate întâmpla ca un orator care face la discuția generală o propunere să fie arestat înainte de a-i veni rândul să dezvolte această propunere la direcția specială. Acest lucru se poate întâmpla în momentul actual. Noi ne facem datoria să ratăm propuneri pozitive și, în principiu, suntem de părere că fiecare partid care e reprezentat în Cameră are datoria să spună ce vrea să facă dacă ar fi la putere. Din acest punct de vedere eu cred că datoria noastră este tocmai să facem propuneri pozitive la discuția generală. Încheind, voi constata că, cu toată necesitatea impozitului asupra venitului și asupra averilor, economia capitalistă a intrat deja într-o fază unde nu numai statul român, dar niciun stat nu-și poate acoperi deficitul numai prin impozite. Statul trebuie să ia parte în mod activ la producția țării, trebuie să naționalizeze mijloacele de producție și această cale trebuie să fie luată de către România.

Ședința Adunării Deputaților din 18 iulie 1921³⁵

Onorată Cameră, d-lor deputați, dacă ne-am mulțumit până acum de a lua atitudine față de legile bugetare numai prin niște declarații, cauza era fiindcă guvernul ne-a tot amânat, promițându-ne că va veni cu bugetul. Ceea ce legea bugetară a realizat înainte de toate este o micșorare a lefurilor funcționarilor pentru unele ținuturi, care se efectuează sub titlul de încadrare. Nu este mai puțin adevărat că, în cele din urmă, s-a promis o rectificare, dar însăși încercarea este semnificativă pentru spiritul guvernului. Este un fapt neîndoios că scumpetea crește din zi în zi și aceasta numai din cauza incapacității și lipsei de bunăvoință a guvernului de a

³⁴ Cedula – adeverință, chitanță; rubrică în condica birurilor. Cf. Ion Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicționar universal al limbii române*, București – Chișinău, Editura Litera Internațional, 2006, p. 1 550.

³⁵ D.A.D., M.O., nr. 152, 8 martie 1922, p. 4090–4094.

aduce o ameliorare. În această țară, atât de bogată în cereale, orașele rămân săptămâni întregi fără pâine; abundența noastră în păduri este uimitoare, totuși a trebuit să degerăm. Pe de o parte se prăpădesc cantități de cărbuni, fără folos, și pe de altă parte, multe industrii stagnează din cauza lipsei de cărbuni. Pe de o parte guvernul se consultă cum să remedieze șomajul, iar pe de altă parte, se dovedește că acest șomaj se datorește faptului că statul nu-și achită datoriile către industriași și lucrători. În acest mod am intrat într-un cerc vicios, din care nu mai găsim ieșire.

Și acum e vorba să facem economii! Dar de unde să începem? La muncitori? La funcționari? Crede cineva că în felul acesta va putea să deștepte dorul de muncă? Oameni flămânzi și care știu că și familiile lor acasă flămânzesc nu pot avea nici gândul, nici dorul de muncă. A fost odată un timp când statul burghez a văzut în funcționarii săi un ajutor și un sprijin. Acest timp a trecut. Astăzi îi consideră numai ca pe niște sclavi plătiți și îi tratează ca atare întocmai ca un întreprinzător brutal. Ba și mai brutal ca acesta, pentru că puterea lui i se pare nemărginită. Și apoi se miră când acești sclavi se opun, se revoltă! Toate își au limitele lor. Dar aceasta constituie o miopie a guvernelor burgheze, fiindcă, în realitate, ele pierd prin acest sistem de exploatare a maselor mai mult decât ar putea să piardă dacă ar feri – în măsura în care aceasta se poate aștepta de la o societate burgheză – pe funcționari și muncitorii lor de foame și mizerie.

Cunosc viața funcționarilor publici la noi în Bucovina și văd cum situația lor se înrăutățește din zi în zi. Schimbarea coroanelor în lei, prin care posesorii de numerar au câștigat averi, a fost în detrimentul lor³⁶. Luni întregi ei au trebuit să se roage, să cerșească ca să li se admită sporul de scumpete, care li se promisese de nenumărate ori, sporuri care de mult nu mai sunt în proporție cu scumpetea reală. I-a tot purtat cu vorba pe acești funcționari, promițându-le multe și mărunte, pentru ca la urmă să li se mai ia din ce au avut. Aceasta, însă, din călcare de drepturi cinstite câștigate, cu prețul anilor pierduți în robie și în foame, pe deasupra pagubelor materiale. Funcționarii poștali, care au un serviciu așa de greu, trebuie să se mulțumească și azi cu niște lefuri și salarii atât de minime, încât nu li se ajunge nici pentru a muri. Ceferiștii, cu o răspundere atât de enormă în serviciul lor, lucrează încă și astăzi cu niște salarii neîndestulătoare nici pentru potolirea foamei; ei fac mereu muncă silnică. Și astfel merge în toate categoriile. Când se îmbolnăvește cineva, atunci primește numai o mică fracțiune din salariul ce i se cuvine. Și în acest mod, cu un asemenea tratament, credeți că veți putea face din slujitorii

³⁶ Situații similare sunt prezentate și de către deputatul Toma Dragu, în interpelarea susținută în ședința Adunării Deputaților din 23 iulie 1920, care face referiri la comunicarea lui Iacob Pistiner, prezentată în aceeași ședință: „Tovarășul deputat Pistiner are un caz identic [anterior, deputatul s-a referit la un caz din Transilvania, unde autoritățile au adunat argintul de la particulari, dându-li-se în schimb coroane – cazul unui cetățean păgubit de stat și bătut] petrecut în Bucovina. Funcționarii de acolo, poliția de Siguranță, pentru care d-voastre înscrieți în bugetul statului 700 milioane lei anual, bagă mâna pe față în buzunarul particularilor, îi jefuiesc, ca în Transilvania”. Cf. D.A.D., M.O., nr. 27, 27 iulie 1920, p. 471.

statului partizani ai acestui stat? În loc ca statul, ca și în alte țări, să servească ca model pentru antreprenorii particulari, în privința plății, a îngrijirii și a condițiilor generale de muncă, la noi e dimpotrivă. Statul e exploatatorul cel mai nemilos.

Într-o serie de propuneri, expuse în ședințele Comisiei bugetare, mi-am dat [cu] părerea [despre] ce e de făcut. Am adus la cunoștință cererile funcționarilor. Or, acești funcționari nu sunt revoluționari. Sunt oameni care azi încep adunările lor cu strigătul „Trăiască Regele!”. Sunt oameni care cred că strigându-și durerile și foamea în văzduh, arătându-și hainele lor de mult zdrențuite în public, vor găsi ascultare, vor face pe d-nii guvernanți să se ocupe puțin și de dânsii. Aceasta, însă, nu este cazul. Și, așadar, d-lor, noi nu suntem aceia care îndemnăm pe funcționari la revoluție, ci d-voastră faceți asta, zădărniciind speranțele lor și măbind din ce în ce mai mult mizeria lor.

Acum, tocmai când acest stat are nevoie de consolidare, dacă vrea să existe, acum când depinde de funcționarii și muncitorii săi, tocmai acum îi aduceți la disperare? În loc să ascultați păsurile, cererile lor atât de îndreptățite, îi țineți sub baionete? Ca și cum ordinea la Căile Ferate cu baioneta s-ar putea face! În toate statele, chiar și la mult încercata noastră vecină Polonia, care de la 1914 încocoare n-a încetat de a fi teatrul celor mai însângerate lupte și care n-a avut un stat vechi existent, în jurul căruia să se grupeze, totuși serviciul ei de transport și comunicație funcționează în bună regulă. Numai la noi nu! Că aceasta nu e vina muncitorilor este evident, căci în statele învecinate serviciul Căilor Ferate și al Poștelor e ținut în bună regulă chiar de [către] colegii acestei muncitorimi. Este, deci, numai vina guvernului, care nu este capabil măcar de a concepe aceste probleme.

În această Adunare aud vorbindu-se mereu de Schuller. Nu știu și nici nu mă interesează să știu dacă acest unic Schuller are o legătură legală sau ilegală cu membri de-ai guvernului. Ceea ce văd și știu este faptul că spiritul acestui Schuller – și orice națiune își are „șulerii” ei – își face apariția în toate legile guvernului. Or, acești „șuleri” nu sunt indivizi, nu sunt persoane anumite, acești „șuleri” au devenit un sistem, sistemul acaparării capitaliste, al câștigului nelimitat; este goana după îmbogățirea repede și cu orice preț, este specula neînfrânată și fără scrupule.

Capitalismul a existat și înainte de război și războiul este copilul capitalismului; el s-a născut din capitalism, ca o consecință firească. Capitalismul a fost totdeauna sângeeros și urât, dar până la izbucnirea războiului a mai știu să păstreze o oarecare pudoare; caută să-și justifice metoda prin motive de ordin moral și economic. S-a dat o tencuială nouă zidurilor clădirilor care constituie capitalismul. S-au pus perdeluțe frumoase la ferestre, ca lumea să nu vadă ce se petrece înlăuntrul acestei clădiri. Acum s-a isprăvit. Astăzi, orice aparență de pudoare măcar a încetat! Spiritul noilor capitaliști ai societății capitaliste este spiritul lui Schuller. Dacă altădată s-a vorbit de o reformă agrară, atunci s-a avut în vedere o faptă revoluționară în interesul țărănimii. Astăzi, însă, această reformă reprezintă, în parte, o afacere pentru marii latifundiași și, în parte, un proces pentru desfeudalizarea pământului. S-au făcut legi ale chiriilor pentru protejarea chiriașilor și s-a spus:

dacă cineva posedă o casă de mai înainte, nu are dreptul să ceară o chirie mai mare ca înainte. O casă nu este un obiect de speculă, ci se poate considera cel mult ca un depozit pus la Casa de Economie. Să fie mulțumit că cel puțin averea sa nu e depreciată, cum e cazul celor care au bani depuși la Casa de Economie. Și acum vine guvernul și spune: veți plăti întreit chiriile de până acum. Acesta este spiritul lui Schuller; aceasta este adevărata legătură între d-voastră și „șuleri”, pe care nu o puteți nega. D-voastră sancționați specula, legalizați camăta! Căci e curată camătă să scoți dintr-un capital de 100 000 [de] lei dobânzi ca și când ar fi un capital de 300 000 [de] lei.

Într-un timp în care se caută în toate statele de a se asigura locuitorilor dreptul elementar al omului civilizat de a ocupa o locuință, într-un asemenea timp d-voastre ne veniți cu legi care înseamnă pentru noi, ca să mă exprim moderat, un regres? În toate țările culturale, statul demult a început să clădească, pentru că particularii, din cauza lipsei de numerar ce domnește actualmente, nu dispun de mijloace pentru a-și clădi case. Aici ne consfătuim asupra unor imperfecțiuni, după cum este și legea chiriilor o imperfecțiune. Sunt sigur că nici aici nu e mai bine ca la noi, în Bucovina, unde familiile se plimbă luni întregi din casă în casă, fără a se putea găsi adăpost. Am avut o lege a chiriilor, care nu era tocmai rea, ea a fost, însă, înrăutățită de către centrală. Mai mult, ne mai vin mereu ordine noi, cu scopul de a proteja tocmai pe cei mai bogați. Băncile ocupă un număr de locuințe pentru dânselle și noi nu avem nicio putere față de ele. Vă închipuiți oare că, dacă veniți cu asemenea legi, cu biruri asupra veniturilor mici, funcționarii și muncitorii vor accepta aceste legi ca trimise de la Dumnezeu? Puteți interzice greva de zece ori, puteți militariza tot, în zadar, căci foamea este un suveran mai mare decât guvernul cel mai despot și brutal, iar impunând pe funcționari și muncitori să plătească noile biruri, atunci vă veți trezi în fața unor noi cereri de sporiri de salarii din partea acestor funcționari și muncitori. La aceasta să vă gândiți de pe acum!

Pe lângă spiritul lui Schuller mai domnește un alt spirit în guvernul nostru, spiritul militarist. Privit în mod superficial, acesta se trage încă din timpul războiului. Dar nu e totul. România, adică România cea nouă, trece de abia acum prin faza de transformare dintr-un stat feudal într-un stat capitalist și pentru aceasta are nevoie de ajutorul militarismului. Aceasta a dat naștere la legile excepționale dirijate contra muncitorilor, sub masca de legi muncitorești și care dau înapoi noile provincii cu decenii în urmă. Burghezia în nesaț, în voracitatea sa, vrea să înghită, să devoreze tot, apucă cu lăcomie ce-i vine în cale, dar în curând o să-și strice stomacul, căci altceva e când exploatarea muncii omenești și acumularea capitalului are loc într-o perioadă universală a ordinii sociale capitaliste și altceva este când acest lucru se întâmplă într-un singur stat, care e situat în mijlocul altor țări penetrate de capitalism. Tot așa cum un stat, o comunitate socialistă, nu s-ar putea menține în mijlocul unor state capitaliste, tot așa este imposibil ca un stat care se află situat în mijlocul Europei supra dezvoltate să mai lucreze și astăzi cu învechitele metode de altădată. Acest lucru e imposibil din cauză că influențarea reciprocă a țărilor, legăturile

dintre state sunt indisolubile. Pentru a putea, totuși, întrebuința câtva timp vechile metode ale capitalismului în față, burghezia în leagăn solicită ajutorul militarismului cu riscul chiar de a fi silită de a-și împărtăși domnia cu acest militarism. Și astfel ne este dat să vedem tragi-comedia că în această țară încep constrângerile capitalismului străvechi și răscopt, într-un stadiu când el se dezvoltă liber independent de legea liberei concurențe și de bunăvoința muncitorilor.

Statul burghez nu mai poate ieși din încurcăturile, contrazicerile și contrastele ce compun întreaga noastră viață publică. Lumea se indignează – Camera nu mai lucrează și nu vede cauzele adânci ale acestei stări de inactivitate. Guvernul încearcă, ca niște diletanți, ba aici, ba acolo, ba cu un lucru, ba cu altul, când cu Curtea Marțială, când cu Siguranța, când cu autoritățile administrative, se numesc comisii și se dizolvă, secretari generali se văd transformați în niște directori generali și cu aceste jucării copilărești guvernării cred că vor putea deveni stăpânii situației, vor putea învinge dificultățile administrative. Noi, care privim lucrurile dintr-un punct de vedere mai înalt, noi care, deocamdată, rămânem pasivi în acest conflict, noi știm prea bine – cauzele lucrurilor ce se petrec trebuie să le căutăm cu mult mai adânc.

Și dacă vorbim de d-nii guvernării, nu avem în vedere guvernul, întâmplător astăzi la cârmă. E posibil că un alt guvern să numere între membrii săi un ministru de Interne mai amabil și un ministru de Comunicație care nu se mărginește numai la semnarea actelor ce i se supun, zicem că e posibil, însă, nu sigur. Sigur este că niciun guvern burghez nu va reuși să rezolve dificultățile interne, căci aici e vorba de o criză a statului burghez însuși, a societății burgheze în genere. Aceasta nu înseamnă, însă, că orice guvern burghez trebuie să fie așa de reacționar ca cel actual. Poate să ne vină unul care, din nefericire, să fie și mai reacționar, care să fie, ca să mă exprim așa, conștient reacționar, înzestrat cu un deosebit talent reacționar, dar poate să ne vină și unul care să țină seama de tendințele și împrejurările momentului până la un anumit grad. Bineînțeles, numai până la un anumit grad. Guvernul actual, însă, caută să-și ascundă incapacitatea sa sub mantaua reacțiunii. El ne-a adus, ca o ultimă inovație, starea excepțională și cenzura. În ultimul timp, s-a luat chiar măsura de a nu mai lăsa să intre în țară niciun ziar social-democrat. Întocmai ca și când, prin asemenea măsuri, ar putea să oprească spiritul vremii ca să-și facă drumul!

Dacă în comisie am făcut o serie de propuneri, tinzând la o îmbunătățire a situației funcționarilor de stat, dacă noi, social-democrații, facem propuneri pentru îmbunătățirea legilor existente oricând și oriunde, aceasta nu o facem în scopuri de a produce agitație, cum crede d-l [D. R.] Ioanițescu, care nu e în stare de a face distincție între „de a face politică” și „de a forma un partid politic”, noi vrem ca aceste ameliorări să se adopte în interesul poporului muncitor, ca situația lui să se îmbunătățească, să se ușureze. Noi vrem ca omenirea muncitoare să trăiască mai bine chiar de pe acum în societatea capitalistă de azi, pe cât e posibil natural, ca ei să-și îmbunătățească soarta într-o asemenea societate, căci nu este adevărat că trebuie să le meargă atunci rău, după cum le merge în țara noastră.

Clasa conducătoare de la noi își închipuie că a făcut cine știe ce ispravă mare, că a dat dovadă de mare democrație dacă a contribuit la instalarea societății capitaliste în locul sistemului oligarhico-feudal de până acum. Tot meritul ei constă că sunt urmașii părinților lor, și nici măcar urmașii prea talentați, căci ei îndeplinesc numai obligațiile firești impuse de timpul lor, și aceasta numai imitând faptele ce se petrec aiurea în mod automat. Și dacă ne numiți antinaționaliști, în mod greșit, căci internaționalism nu este antinaționalism, atunci d-voastră sunteți antinaționali în cel mai rău sens al cuvântului, căci toate proiectele d-voastre de legi sunt copiate după cele străine și unicul lucru național ce l-ați inovat este instituția. Noi cerem să ne acceptați propunerile. Iar dacă nu o faceți prin aceasta, faceți agitație pentru noi. Noi vă arătăm numai calea evoluției liniștite; dacă nu veți merge pe acest drum, atunci nu trebuie să aruncați asupra noastră răspunderea evenimentelor viitoare. Aceasta o spunem numai pentru că, cu ocazia cersei noastre cu bolșevicii, s-au vorbit atâta pe seama noastră, atribuindu-ni-se iluzia că reformele pot să aducă socialismul. Aceasta nu e părerea noastră.

Reformele pot avea efectul de a ridica clasa muncitoare din punct de vedere material și cultural, însă niciodată nu vor putea desființa antagonismul dintre clase. Lupta de clasă n-am inventat-o noi. N-aveți decât să aruncați o privire în istorie și veți vedea că și societatea burgheză este produsul Revoluției Franceze, actul politic care a încheiat lupta de clasă dintre feudalism și burghezie. Între noi și bolșevici există mari deosebiri de păreri asupra metodelor și a drumului care duce la socialism. Totuși, bucuria d-voastre răutăcioasă, din cauza sciziunii ce s-a produs în mișcarea muncitorească, nu va dura mult timp. Tocmai persecuțiile în curs vor aduce o reunire în clasa muncitoare, care se va convinge că munca noastră liniștită și sistematică o va aduce încet, dar sigur, spre țintă. D-voastre credeți că prin aceste persecuții veți putea opri statornicirea unei ordini noi. Fără să fi avut o revoluție în această țară, avem de îndurat toate spaimetele contrarevoluției, ale terorii albe. Prin faptele d-voastre ne dovedeți [următoarele]: Constituția rămâne în picioare numai atâta timp și întrucât ea convine clasei stăpânitoare. Este deja semnificativ că aici, în Cameră, domnește de luni de zile starea excepțională, astfel încât excepția a devenit regulă. Același lucru cu libertatea presei, care se respectă numai față de presa capitalistă, pe când nouă ni se cenzurează până și criticile pe care le aducem proiectelor de lege. Cenzura este întotdeauna stupidă și răutăcioasă, dar chiar stupiditatea și răutatea trebuie să aibă o margine. Contrar tratatelor de pace, oamenii care au dreptul la cetățenie română sunt izgoniți din țară, pe câtă vreme alții, care renunță de bună voie la acest drept și vor să emigreze, trebuie să aștepte luni de zile până ce li se dau pașapoartele. În conformitate cu hotărârile Tratatului de Pace, toți austriecii și ungurii care, în momentul unirii, au avut domiciliu permanent în Bucovina, în mod automat au devenit cetățeni români. Cu toate acestea, unele autorități din Bucovina recunosc numai acele persoane ca cetățeni români care sunt născute în Bucovina sau au căpătat indigenatul. Toți ceilalți sunt considerați ca supuși numai, iar nu și ca cetățeni. Localurile uniunilor muncitorești

sunt mereu menținute închise, iar în locul unei amnistii radicale, nu vedem decât comutări de pedepse. Și astfel constatăm că: fie că prelungiți starea excepțională sau nu, clasa muncitoare trăiește, de fapt, într-o veșnică stare excepțională. Vina acestei stări [de lucruri] nu o poartă guvernul întâmplător de la cârmă, ci ordinea socială pe care o reprezintă.

Nu este o simplă întâmplare că în dosul fiecărui partid burghez se ascunde o bancă. Băncile sunt sufletul ordinii economice capitaliste și dacă astăzi Banca Românească, Banca Țărănească și Banca Marmorosch Blank se combat între ele, mâine, când va fi vorba să lupte contra clasei muncitoare, se vor uni toate. Și dacă d-l ministru de Externe [Take Ionescu] s-a exprimat aici că din țările din Orient, România este țara unde minorităților le merge cel mai bine, atunci are dreptate și ar fi putut să includă și Polonia în aceste state, însă este oare ambiția României să rămână un stat oriental? Noi, cei din noile provincii, nu vrem să fim orientalizați, noi vrem ca România căreia îi aparținem noi să nu rămână un stat balcanic, ci să devină un stat european. De aceea noi măsurăm lucrurile cu altă măsură și cerem ca să înceteze, în fine, acea concepție, cum că li s-ar face minorităților o pomană dacă în teorie sunt tratate egal cu ceilalți locuitori ai țării. Minoritățile nu au drept de a fi considerate ca cetățeni neaoși ai țării și tratați ca atare. Și pentru aceasta e nevoie ca să fie reprezentați în toate corporațiile și instituțiile, în proporție cu adevărata lor forță, ca să-și rezolve în mod autonom toate chestiile lor culturale și ca să aibă școlile lor proprii. Aceasta este egalizarea. De fapt, nu s-a ținut cont nici măcar de Tratatul de Pace, căci ceea ce funcționează sub marca de fabrică a unui corp didactic național este o monstruoasă pedagogică prin care în special națiunii evreiești i se răpește dreptul de a avea școlile ei naționale.

Și, în același fel după cum se tratează națiunile, sunt tratate și provinciile. Am mai vorbit o dată în această chestie și nu pot decât să repet că o unificare mecanică are darul de a opri unirea mai mult în loc să o avanseze. Și mai repet că prin unificare nu trebuie să înțelegem aplicarea legilor și [a] metodelor din Regat asupra tuturor provinciilor, după cum se practică acum. Aceasta nu înseamnă unificarea dacă, de pildă, un oarecare domn Petrescu e numit ca șef al Direcțiunii de Finanțe în Bucovina, care debutează prin a scoate la pensie unii funcționari vechi și rutinați, iar pe alții, tot așa, îi trimite în niște posturi ridicole și în urmă ia toate actele existente, le azvârle în pod și astfel dăunează statul cu multe milioane de biruri neplătite. Dacă vă mai spun că activitatea acestui domn Petrescu a fost criticată în multe articole de jurnale, atunci puteți vedea și înțelege frica de unificare de acest fel care domnește. Dacă înainte funcționarii au fost pensionați, atunci au știut că, după o viață tot așa de bogată în muncă ca și în privațiuni, acum cel puțin vor fi feriți de foame. Actualmente, însă, pensionarii sunt expuși celei mai îngrozitoare mizerii, și dacă d-l ministru al Finanțelor [Nicolae Titulescu] vrea să facă o operă într-adevăr valoroasă, atunci ar trebui să scoată o lege a pensiilor de urgență, prin care pensionarii să fie feriți de foame. În conexiune cu aceasta, trebuie să vă amintesc și de invalizii și celelalte victime ale războiului. Pe câtă vreme în biroul central sunt automobile, acești nenorociți sunt lipsiți de proteze.

Prin desființarea oficiilor județene (Bezirksämter), acești invalizi nu mai au unde să se ducă ca să ceară sfat și concurs, care odinioară le-a fost dat de [către] aceste oficii. Căci nu putem să cerem ca cercul de recrutare să se ocupe și de ei.

O altă plângere foarte serioasă, pe care trebuie să o fac, este bătaia din partea jandarmilor. Trebuie să admit că [și] comandantul garnizoanei din Cernăuți este destul de sever cu jandarmii care bat populația și că aceasta e protejată de dânsul. Și trebuie să vă spun că se va mai întâmpla o nenorocire, căci populația noastră nu este obișnuită cu o asemenea purtare și nici nu o va mai suporta mult timp.

Însă n-avem să ne plângem numai de samavolnicie, absolutism și persecuții fără margini față de muncitori, ne plângem că mica noastră industrie e cu desăvârșire sugrumată, nimicită. În stațiunile de gară sunt depuse lemne pentru sute de milioane și nu pot fi încărcate. Cu toate că antreprenorii au posibilități de vânzări și câștiguri strălucite, totuși vor să concedieze muncitorii și să-și constrângă industriile la minimum, pentru că nu mai dispun de loc pentru depozitarea mărfurilor. Și așa este cu totul și orișice.

Dezorganizația în viața publică omoară economia noastră și dacă mai rămâne ceva, aceasta se nimicește de către sistemul vamal și suntem greu loviți în orice ramură și în toate de dările și impozitele indirecte. Îngrijirea socială se menține numai în baza unor venituri întâmplătoare, timbre, în loc să dispună de sume fixe. Ne-ar interesa foarte mult să vedem o socoteală a acestor venituri și cum au fost întrebuințate. Ceea ce am putut afla până acum este că medicamentele trimise de către Ministerul Muncii pentru Casa de ajutor a bolnavilor sunt cu mult mai scumpe decât cele cumpărate din comerț. În asemenea împrejurări nu este de mirare că populația se sfiește de îngrijirea și ajutorarea statului, care este lucrul cel mai firesc. Sfiala aceasta devine mai mare acum, când circulă atâtea zvonuri asupra celor petrecute la aprovizionare. Îmi închipui în ce hal trebuie să fie acest serviciu, că ați găsit necesar să arestați cinci deputați pentru a deturna atenția publică de acolo.

Acum, câteva cuvinte relativ la bugetul însuși. El este, bineînțeles, bugetul unui stat de clase și de aceea noi, social-democrații, îl dezaprobăm. Îl dezaprobăm în special pentru că este bugetul unui guvern a cărui notă dominantă este nimicirea tuturor libertăților constituționale și a mișcării muncitorești. Dar, abstracție făcând de toate acestea, trebuie să-l declinăm din cauza construcției sale financiare. Dacă este semnificativ că mijloacele pentru ajutorarea socială provin din niște timbre și din biruri din comunicație, aceasta devine și mai dubios prin faptul că aceste cheltuieli s-au redus mult. Un stat modern, chiar dacă e capitalist, trebuie să-și întrebuințeze cea mai mare parte a veniturilor sale pentru școală și alte scopuri sociale. La noi tocmai aceste două ramuri ale administrației sunt tratate cu mai multă vitregie. Cheltuielile pentru siguranță au ajuns la o cifră fantastică, cu toate că această instituție se potrivește mai mult pentru un stat oriental despot, decât pentru un stat capitalist. Această instituție a devenit de mult un stat în stat, care nu salvgardează siguranța statului, ci își întinde spionajul până și în intimitatea vieții particulare și care inventează crime când nu le găsește. Cât timp va ființa această

instituție, nu poate fi vorba măcar că [această] Constituție există pentru individ. Căci siguranța stă în practică deasupra Constituției și [a] legii.

Această instituție trebuie desființată și, în schimb, trebuie organizată poliția. Tot așa și serviciul sanitar trebuie cu totul reorganizat. Cu cât o țară este mai necivilizată, cu atât necesită mai mulți medici și spitale. Starea de azi este o stare imposibilă. Iar dacă ministrul Finanțelor [Nicole Titulescu] crede că cine știe ce ispravă a făcut că a acoperit cheltuielile publice, atunci se face ridicol. Atunci bugetul a devenit un buget fictiv, căci suprimările nu pot dăinui. Eu înțeleg intențiile ministrului de Finanțe. El vrea să o sfârșească cu o gospodărie îndatorată. Acest lucru e bun; nu trebuie, însă, să se facă în contul sănătății publice. Nu se poate admite să se suprimă cheltuielile pentru combaterea tuberculozei, a pelagrei și a sifilisului, fără altele, cum se face la noi. Aceasta e o greșeală chiar din punct de vedere economic, căci bolnavii vor costa mai mult decât prevenirea bolilor.

Problema se înfățișează astfel: industrializarea țării trebuie sprijinită, fără a micșora satisfacerea imediată a celor mai iminente nevoi. Însă ce se întâmplă? Articolele de primă necesitate sunt impuse de niște taxe vamale enorme și, pe de altă parte, importul articolelor de lux în imense cantități se admit mai departe. Ați venit cu un nou tarif vamal, care scumpește și mai mult viața, anume zahărul. Prețul e de șase lei, iar taxa vamală de șase lei; zahărul nu e un lux. Dacă am hotărât o lege pentru construcție, tariful vamal împiedică refacerea țării. Ați impus cu taxe mari fierul. [...] Iar fier lipsește. Speculanții particulari și o politică financiară greșită se completează unii pe alții și contribuie la scumpetea mereu crescândă și la deprecierea leului nostru. De o organizare a exportului, o eliminare a speculanților, de o mărire a monopoliilor statului, nici vorbă nu poate fi de toate acestea.

Deci tabloul care ni se prezintă este următorul: în politică – reacțiune; în economie – prăbușirea; din punct de vedere cultural – creșterea criminalității. Acesta, d-lor, acesta este bilanțul guvernului d-voastră! Mulți, foarte mulți, nu înțeleg rostul mișcării muncitorești și de aceea, fără ca după clasa socială căreia îi aparțin să aibă un drept pentru aceasta, o întâmpină cu ură. Ei trebuie să înțeleagă că masele, chiar în România, trebuie să înceteze de a fi instrumentate fără voință și fără gândire. Aceasta este ceva nou în istoria României, dar aceasta este și garanția că o Românie nouă va fi creată, care va adăposti în granițele sale, în locul reacțiunii, a prăbușirii și analfabetismului, libertate, civilizație, avuție.

D-voastră vă iritați când se vorbește de luptele de clasă și nu recunoașteți că este cea mai înaltă idee morală care activează aceste lupte de clasă. Și în fața reacțiunii mondiale și a reacțiunii din țara noastră în special, închei cu cuvintele pe care nemuritorul [Jean] Jaurès le-a exclamat în catedrala de la Basel: „Noi reprezentăm toate forțele morale din lume, iar dacă odată va suna ceasul tragic când ar trebui să ne sacrificăm pe noi înșine, această idee ar trebui să ne întărească și să ne sprijinească. Nu numai din vârful buzelor noastre, nu, din adâncul sufletului o spunem azi, suntem gata pentru orice sacrificiu!”. Aceasta este ceea ce trebuie să zicem astăzi și de aceea e numai firesc că votăm în contra bugetului.